

# תורת הבטחון

## פרשת בלק

ביקש להתחכם כנגד רצון השי"ת, ועשה השתדלות גדולה כדי להצליח שלא ילכו נכסיו ליוסף, ואדרבא כל השתדלותו הייתה עצם הסיבה שילכו כל נכסיו אליו. חזינן דלא שייך להצליח לפעול שום דבר אשר אינו בגזירת השי"ת עם כל השתדלות שבעולם.

## להתחכם כנגד השי"ת

וַיְבֹא אֱלֹקִים אֶל בָּלַעַם לֵאמֹר וַיֹּאמֶר לוֹ אִם לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים  
קוֹם לֶךְ אִתָּם וְאָז אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תַעֲשֶׂה. (כב, כ)

### השתדלות לעשירות

לפעמים אדם רוצה שיתעשר, ומשתדל בכל כוחו, ועדיין אינו עשיר. והטעם הוא כנ"ל. שלא תועיל כל השתדלות שבעולם להרוויח כלום, אם לא נגזר מאת השי"ת שירוויח.

לאורך כל הפרשה, רואים דבר נפלא, בכל פעם שבלעם הרשע ביקש לקלל את כלל ישראל, השי"ת ברוב חסדו וטובו סילק ממנו בחירתו, ולא יכל לקלל. זהו מה שאמר לו השי"ת מתחילה: "הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה".

### בלעם ידע איך לגרום רעה

ועי' בדברי הבית הלוי (נקי' הנטמן) שהאריך בזה וז"ל: "וכן בענין מזונותיו של אדם כל ידיעתו והשתדלותו לא יועיל לו מאומה להעדיף לו על הנגזר לו, וכמאמר הכתוב (שמות טז, יט) ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר, והמן היה סימן לדורות כי ההשתדלות לא יועיל כלל להרבות לו", עכ"ל. מפורש בדבריו, דלא שייך כלל לעשות השתדלות להרבות יותר ממה שגזר השי"ת.

ומבואר בדברי חז"ל (ע"ז ד.) שבלעם הרשע ידע לכוון השעה שהשי"ת כועס בכל יום, ובאותה שעה היה יכול לקלל ולפעול רעה גדולה ח"ו, אך כל אותם הימים הקב"ה לא כעס. ובנוסף, בכל פעם שביקש בלעם לומר קללה, אמר ברכה.

וממשיך הבית הלוי וכותב, שלפעמים רואים שמה שביקש אדם להצליח בהשתדלותו, לא רק שלא הצליח כלל, אלא אדרבא, זה גרם לו להפך וז"ל: "לא רק שהשתדלותו לא תועיל לו מאומה רק אדרבה עוד היה לו לרעה ונמצא הרע לעצמו ביגיעתו, וכמאמר הכתוב (ישעיה נט, ט): "ביצי צפעוני בקעו וקורי עכביש יארגו האכל מביציהם ימות והזורה תבקע אפעה", דימה השתדלותם למאסף ביצים למאכלו ומחמם אותן כדי שיצאו מהם תרנגולים למאכלו, ואחר כל יגיעתו נמצאו הביצים שהיו של נחש ואפעה ויצא מהם נחש להזיקו, וכן אמר הכתוב (איז"ר, טז): "לכד חכמים בערמם", דבהתחממותם שלהם בו בעצמו לוכד אותם", עכ"ל.

זהו לימוד נפלא בענין השגחת השי"ת, דלא יתכן כלל שיעשה אדם דבר אשר אינו בגזירת השי"ת, ואפילו אם יודע האדם האופן שיצליח בהשתדלותו, וגם חושב שיכול לעשות מה שצריך כדי להצליח, מ"מ אם אינו ברצון השי"ת, לא יצליח. ללמדנו שלא שייך להתחכם כנגד השי"ת.

### השתדלות אינה מועילה

והביא הבית הלוי מעשה נפלא מדברי הגמ' שמבאר כיסוד זה. וז"ל הגמ' (סוכה נג, ע"ב): "אמר רבי יוחנן: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה. הנהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה, אליחרף ואחיה בני שישא, סופרים דשלמה הוו. יומא חד חזייה למלאך המות דהוה קא עציב. אמר ליה: אמאי עציבת? - אמר ליה: דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא. מסריניהו לשעירים שדריניהו למחוזא דלוז. כי מטו למחוזא דלוז שכיבו. למחר חזיא מלאך המות דהוה קבדה, אמר ליה: אמאי בדיחת? - אמר ליה: באתר דבעו מינאי תמן שדריניהו. מיד פתח שלמה ואמר: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה", ע"כ.

בגמ' איתא מעשה נפלא שמלמדנו יסוד זה. וז"ל הגמ' (שנ"ק קט): "יוסף מוקר שבי [רש"י: מכבד שבתות], הוה ההוא גוי בשבבותיה דהוה נפיש נכסיה טובא. אמרי ליה כלדאי [חוזים בכוכבים]: כולוהו נכסי - יוסף מוקר שבי אכיל להו. אזל זבנינהו לכולהו ניכסי, זבן בהו מרגניתא, אותבה בסייניה [עשה לו כובע של לבד ושבצו במשבצות של זהב, וקבע בו מרגליות, וקבע את זו עמהם]. בהדי דקא עבר מברא - אפרחיה זיקא, שדייה במיא, בלעיה כוורא. אסקוה, אייתוה אפניא דמעלי שבתא. אמרי: מאן זבין כי השתא? אמרי להו: זילו אמטיוה לגבי יוסף מוקר שבי דרגיל דזבין. אמטיוה ניהליה, זבניה, קרעיה אשכח ביה מרגניתא. זבניה בתליסר עיליתא דדינרי דדהבא. פגע ביה ההוא סבא אמר: מאן דיזיף שבתא - פרעיה שבתא", ע"כ. דברי הגמ'. האיש שראה במזלות שכל נכסיו ילכו ליוסף מוקר שבת,